

NORDENS LANDSKAP

og den europeiske landskapskonvensjonen

Nordens landskap og den europeiske landskapskonvensjonen

Landskapet er den fysiske arenaen for våre liv og viktig for oss både når det gjelder næringsdrift og rekreasjon. Vi påvirker daglig landskapet rundt oss, samtidig som det påvirker alle som lever og virker i det. Landskapet kan bidra til å gi vår tilværelse kvalitet og innhold.

Tross store forskjeller i Nordens geologi og naturforhold er det mange fellestrekk i landskapet som omgir oss. Det finnes også mange likhetstrekk i vårt forhold til natur- og kulturarven og i måten vi forvalter denne arven på. Dette henger blant annet sammen med at Norden har en lang felles historie med mange fellestrekk i forhold til hvordan samfunnet er organisert, i forhold til demokrati, kultur, tradisjoner, planlegging og byggeskikk.

Landskapet vil alltid være i endring

Vi har vel alle et bilde av «vår barndoms landskap». Bildet kan være ei frodig jordbruksbygd eller et værhardt fiskersamfunn, ei lukket skogsbygd eller ei vidstrakt fjellbygd, en stasjonsby eller et industristed, en travel storby eller et forstadsområde, alle med sitt liv og sin aktivitet. I dag er ikke dette bildet lenger slik vi husker det. Liv og aktivitet har endret seg, og det samme har landskapet som den fysiske rammen for det. Slike endringer påvirker oss og kan berøre både vår følelse av tilhørighet og vår livskvalitet.

Landskapet omkring oss er nå utsatt for økt endringspress. Det er derfor knyttet stadig større utfordringer til arbeidet med å forvalte og utvikle verdiene i det. Dette gjelder både i forhold til våre individuelle ønsker og behov og i forhold til at landskapet med sine natur- og kulturverdier representerer store fellesressurser for samfunnet. Også framtidens mennesker skal leve i og av landskapet. Vår utfordring er å nytte det som ressurs i samfunnsutviklingen på en slik måte at vi bevarer og videreutvikler dets kvaliteter i et langsiktig perspektiv.

Hva skjer?

Hvorfor skjer det?

Hva ønsker vi skal skje – hva vil vi unngå?

Hva kan vi gjøre?

Landskapskonvensjonen

Den europeiske landskapskonvensjonen gir oss en felles ramme for vårt arbeid med å svare på disse spørsmålene og løse de utfordringene vi daglig møter i landskapet. Et viktig mål for konvensjonen er å styrke enkeltmenneskets og lokalsamfunnets medvirkning i arbeidet med vern, forvaltning og planlegging av landskap.

Den europeiske landskapskonvensjonen ble lagt fram av Europarådet i 2000, og 24 land har pr. 15/11 2002 signert, Danmark, Finland, Norge og Sverige er blant disse. Norge er også blant de fem landene som har ratifisert konvensjonen. Når ti land har ratifisert, trer konvensjonen i kraft.

Fullstendig konvensjonstekst med utfyllende kommentarer og ytterligere informasjon kan leses på Europarådets hjemmeside

<http://www.coe.int/EuropeanLandscapeConvention>

Hva gjelder konvensjonen?

Konvensjonen gjelder alt landskap, både bebygde og ikke bebygde områder – byer og tettsteder, åker og eng, skog og fjell og kysten med øyer og fjorder. Den favner landskapet som helhet, våre felles daglige omgivelser og særlig verdifulle landskap. Den favner også landskap som er i en negativ utvikling. Innholdet understreker den verdien alle typer landskap har for oss enkeltmennesker og behovet for en bevisst og langsiktig forvaltning av dem.

Hvem gjelder konvensjonen for?

Konvensjonen gjelder oss alle! Politikere, offentlige myndigheter, sektorer, næringsliv, organisasjoner og skoleverk – alle Nordens beboere er viktige i forhold til hva som skjer med landskapet. Landskapskonvensjonen peker derfor på at arbeidet med vern, forvaltning og planlegging av landskap medfører ansvar og rettigheter for alle.

- Alle bør etterspørre landskaphensyn der de ferdes og bor, i alle landskap som betyr noe for dem, og i egen og andres virksomhet.
- Alle bør engasjere seg i å ta vare på landskapet gjennom politiske organer, interesseorganisasjoner og den offentlige debatt.
- Alle bør få anledning til å delta når fagfolk, byråkrater og politikere diskuterer landskapets verdier og framtidige forvaltning.
- Alle bør få adgang til å bidra når kommuner og fylker innarbeider landskap og landskaphensyn i sin planlegging og forvaltning.

Konvensjonens generelle tiltak

Konvensjonen krever at de enkelte landene har etablert rammer for landskapsarbeidet sitt:

- **Lovverket** må vise til at landskapet er et viktig element i folks omgivelser, et uttrykk for mangfoldet i deres felles kultur- og naturarv og et fundament for deres identitet.
- **Politikk** for vern, forvaltning og planlegging av landskap må være utviklet og iverksatt.

- **Planer og sektorpolitikker** som kan ha direkte eller indirekte virkning på landskapet, må ha landskap integrert som tema.
- **Prosedyrer** for medvirkning fra publikum, lokale og regionale myndigheter og andre interesserte må være utviklet.

Konvensjonens spesielle tiltak

Innenfor denne rammen er den konkrete og målrettede oppfølgingen av landskapstemaet knyttet til innsats for å sikre følgende:

- **Bevissthet** om landskapet hos publikum, næringsliv og offentlige myndigheter.
- **Kompetanse** både hos fagfolk i privat og offentlig sektor og i skoleverket.
- **Kunnskap** gjennom kartlegging og vurdering der både publikum, forvaltning og fagfolk deltar og samarbeider.
- **Mål** for kvalitet i konkrete utvalgte landskap formulert i prosesser der både publikum og forvaltning deltar.
- Nødvendige **tiltak** for å nå målene.

Hva gjør vi i Norden?

De nordiske landene samarbeider om landskapskonvensjonen under Nordisk Ministerråd. En prosjektgruppe under «Arbeidsgruppen for natur, friluftsliv og kulturmiljø» har pekt ut satsingsområder for de nordiske lands videre arbeid med konvensjonen. Rapporten «Nordens Landskap» vil bli tilgjengelig på <http://www.norden.org>

Informasjon

I hvert land har følgende myndigheter et særlig ansvar for landskapsarbeidet og for arbeidet i forhold til konvensjonen:

Danmark:
Skov- og Naturstyrelsen
<http://www.sns.dk>

Finland:
Miljöministeriet
<http://www.ymparisto.fi>

Island:
Umhverfisstofnun
<http://www.umhverfisstofnun.is>

Norge:
Miljøverndepartementet
<http://www.md.dep.no>

Sverige:
Naturvårdsverket
<http://www.naturvardsverket.se>
og Riksantikvarieämbetet
<http://www.raa.se>

Photo: Malene Fischer, Tapio Heikkilä,
Jan Norrman, Norsk Bildebyrå, Samfoto.
Design: Grape Design.